

2022-11-22

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2023/229

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till s.sf@regeringskansliet.se och ma-

ria.lidstrom@regeringskansliet.se

Diarienummer S2023/01906

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET ETT MODERNARE SOCIALFÖRSÄK- RINGSSKYDD FÖR GRAVIDA, SOU 2023:23

Jämställdhetsmyndigheten har anmodats att yttra sig över betänkandet. Ett modernare socialförsäkringsskydd för gravida (SOU 2023:23). Jämställdhetsmyndighetens yttrande är avgränsat till i huvudsak de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Synpunkter enligt utredningens disposition

12.2 Graviditetsspänning bör kvarstå som egen förmån

Jämställdhetsmyndigheten delar utredningens bedömning om att graviditetsspänning bör kvarstå som egen förmån. Likt utredningen ser vi en rad problem med att föra in graviditetsspänningen inom sjukpenningssystemet, inte minst risken för en ökad medikalisering.

12.3 Regelverket för sjukpenning ska förtydligas

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om ett förtydligande i sjukförsäkringsbalken (27 kap. 2 § SFB). Det är vår mening att nedsatt arbetsförmåga till följd av fysiska besvär från graviditeten bör ge rätt till sjukpenning om liknande besvär från sjukdom hade gjort det. Vid bedömning av vad som är sjukdom ska gravida inte bedömas mer restriktivt än andra.

12.4 Socialstyrelsen ska granska sjukskrivningar av gravida

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag om ett uppdrag till Socialstyrelsen om att undersöka könsdiskriminering vid sjukskrivning samt likvärdig över landet gällande sjukskrivningspraxis. Det är vår mening att kunskap om könsdiskriminering och likvärdighet är helt central för en jämställd och jämlik vård på lika villkor.

12.6 Inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid graviditetspenning ska höjas

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att inkomsttaket inom graviditetspenningen höjs. Likt utredningen menar vi att det saknas motiv att göra skillnad på sjukpenning och graviditetspenning. En höjning av taket skulle också förbättra kvinnors ekonomiska förutsättningar under graviditeten.

12.7 Det ska inte i dagsläget införas en självständig rätt till graviditetspenning vid psykiskt påfrestande arbete

Jämställdhetsmyndigheten delar inte utredningens bedömning om att det inte finns ett behov av graviditetspenning vid psykiskt påfrestande arbete. Ett flertal undersökningar och forskningsstudier i utredningen påvisar vikten av rätten till graviditetspenning för psykiskt påfrestande arbete. Psykisk ohälsa är också ett växande problem och vi vet sedan tidigare att detta kan återkomma vid graviditet och efter förlossning.¹ Det är därför vår mening att rätten till graviditetspenning vid psykiskt påfrestande arbete skulle modernisera regelverket i linje med uppdraget och arbetslivets utmaningar.

12.8 Förtydliganden och tillägg gällande fysiskt påfrestande arbete

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget till förtydligande och tillägg gällande fysiskt påfrestande arbete. Det är vår mening att delar av förslaget dock inte hade varit nödvändigt om utredningen infört en självständig rätt till graviditetspenning vid psykiskt påfrestande arbete.

Vidare delar Jämställdhetsmyndigheten utredningens bedömning att tröskeln för vad som anses vara fysiskt påfrestande arbete bör vara låg. Detta då det förenklar bedömningen och underlättar planeringen för arbetsgivare och arbetstagare under hela graviditeten.

12.9 Arbetsgivare ska lämna in utlåtande i ärenden om graviditetspenning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag om att Försäkringskassan ska vända sig till arbetsgivaren för arbetsgivarutlåtanden. Vi menar att förslaget dels kan stärka gravidas hälsa genom att minska deras administrativa börda, dels bidra till bättre omplaceringsmöjligheter vilket påverkar den ekonomiska jämställdheten positivt.

12.10 Förmånsperioden för graviditetspenning ska förlängas till och med dagen före faktisk förlossning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att graviditetspenning ska kunna beviljas fram till dagen före den faktiska förlossningen. Förslaget ger ett bättre skydd för kvinnor i behov av graviditetspenning och ger föräldrar en bättre möjlighet att ge omsorg till barnet. Förslaget kan påverka det obetalda hem- och omsorgsarbetet positivt då föräldrar får bättre möjligheter att fördela föräldrapenningen jämnt.

¹ Se bland annat Jämställdhetsmyndigheten 2023:17

12.12 Överväganden avseende en generell graviditetspenning under slutet av graviditeten

Jämställdhetsmyndigheten delar utredningens bedömning både kring att de flesta gravida behöver vila i slutet av graviditeten och att de arbetsmarknadspolitiska effekterna av kvinnors frånvaro från arbetsmarknaden i samband med barnafödandet primärt behöver lösas inom föräldraförsäkringen. Dessa problem bör inte anges som argument mot en generell graviditetspenning.

12.13 Det ska införas en arbetsbaserad icke-behovsprövad graviditetspenning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att införa en arbetsbaserad icke-behovsprövad graviditetspenning. Vi menar dock att en denna icke-behovsprövade graviditetspenningen med fördel hade kunnat vara längre än de sju dagar som utredningen föreslår. Tidigare utredningar har föreslagit en betydligt längre tidsperiod vilket även införts i flera av våra nordiska grannländer.

12.18 Förtydliganden och förslag avseende perioder i FLL

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att förtydliga föräldraledighetslagen så att graviditetspenning inte omfattas av begränsningen av ledighet till enbart tre ledighetsperioder per år. Nuvarande regler kan i vissa fall skapa ej tilltänkta begränsningar, som att föräldrar inte kan byta ledighetsperioder när barnet är fött om mamman haft flera perioder med graviditetspenning. Detta innebär enligt oss en försämrad möjlighet för pappan att överta omsorgsansvaret för barnet vilket skulle påverka jämställdheten negativt.

12.23 Förtydligad möjlighet till omplacering på deltid

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om möjligheten till omplacering bör kunna göras på deltid. Förslaget skulle öka arbetsgivares möjlighet till omplacering och därmed ge kvinnor bättre förutsättningar att fortsätta arbeta under graviditeten. Vi menar därför att förslaget bidrar till att stärka den ekonomiska jämställdheten.

12.25 Kvinnan har ett svagt skydd om det inte finns tillräckliga uppgifter i ärendet som visar att omplaceringsmöjligheterna är uttömda

Jämställdhetsmyndigheten delar utredningens bedömning att regelverket ger kvinnan ett svagt skydd om inte tillräckliga uppgifter lämnas av arbetsgivaren. Vi anser därför att det är viktigt att Försäkringskassan fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering där myndigheten kan följa upp sin handläggning av dessa ärende.

12.30 Kännedomen om risker i arbetsmiljön för gravida behöver förbättras

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om ökad kännedom om arbetsmiljön för gravida. Det är vår mening att risker för fostrets eller kvinnans hälsa i arbetsmiljön behöver åtgärdas genom förbättrad arbetsmiljö, omplacering eller ledighet. För detta krävs bättre kunskap vilket förslaget tar fasta på.

12.31 Studerande ska ges möjlighet att få ersättning när studier inte kan genomföras på grund av exponering för risker

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att studenter bör ha rätt att bibehålla ersättning under graviditeten om det finns risker i studiemiljön. Då studenter inte har rätt till graviditetspenning bör rätten till bibehållen ersättning vid risker i studiemiljön stärkas. Det är vår mening att studenter och förvärvsarbetande bör likställas i så hög grad som möjligt vid risker i studie- och arbetsmiljö då detta skulle vara positivt för kvinnans och fostrets hälsa.

12.32 Arbetsmiljöverket ska arbeta mer aktivt med frågor som rör gravidas arbetsmiljö

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att Arbetsmiljöverket bör få i uppdrag att aktivt stödja arbetsgivare i deras arbete med att bedöma risker i arbetsmiljön för gravida. Arbetsgivares kunskaper om och bedömningar av risker i arbetsmiljön för gravida är helt central för att göra bedömningar om eventuella omplaceringar. Genom bättre bedömningar av risker i arbetsmiljö skulle kvinnors hälsa och ekonomiska förutsättningar kunna stärkas genom omplacering eller ledighet.

12.34 Uppdrag att undersöka förutsättningarna för försöksverksamhet med trepartssamtal enligt norsk modell

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att trepartssamtal mellan arbetsgivare, arbetstagare och läkare eller barnmorska bör utredas. Utredningen pekar på intressanta resultat från utvärderingarna som gjorts med ökat arbetsutbud, minskade sjukpenningkostnader samt bättre arbetsmiljö. Detta skulle kunna vara positivt för jämställdheten på arbetsmarknaden men behöver utredas närmare.

12.36 Tid med graviditetspenning och icke-behovsprövad graviditetspenning ska vara överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att tid med graviditetspenning och icke-behovsprövad graviditetspenning ska vara överhoppningsbar. Vi menar även att bestämmelserna även bör gälla etableringsprogrammet för att stärka kvinnors förutsättningar för utträde på arbetsmarknaden efter graviditeten.

12.37 Flerbarnstillägget för barn nummer två ska tas bort

Jämställdhetsmyndigheten vill uppmärksamma regeringen på borttagandet av flerbarnstillägget för andra barnet redan har föreslagits i SOU 2021:101. Båda utredningarna avser använda flerbarnstillägget för att finansiera sitt förslag.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Johan Kaluza
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Peter Vikström, utredare Ingrid Osika Friberg och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.